

Den italienske Strafferetspleje-Reform.

af

Politiadvokat AAGE LOTINGA.

I.

Samtidig med den tidligere i »Nordisk Tidsskrift for Strafferet«^{*)} omhandlede nye Straffelov traadte tillige den 1. Juli 1931 en ny Strafferetsplejelov i Kraft i Italien. Det var en Reform, der længe havde været tiltrængt og var blevet krævet fra mange Sider. Lige fra Napoleons-Tiden og til 1913 var den italienske Retspleje nærmest baseret paa »Code Napoleon«, hvad der havde sin Aarsag i Frankrigs Medvirken i Revolutionstiden til Oprettelsen af den »Cisalpinske Republik«. Mange spredte og temmelig frugtesløse Reformforsøg blev gjort i Aarenes Løb. Et Udkast til en helt ny Strafferetspleje forelaa udarbejdet i 1905, men blev henlagt. I 1913 blev *Finocchiaro's* nye Retsplejelov vedtaget, men den blev stærkt kritiseret og stemplet som et Hastværks-Arbejde; og allerede i 1915 blev en ny Kommission nedsat for at udarbejde et nyt Udkast til en Strafferetsplejelov, men Italiens Indtræden i Verdenskrigen og de derpaa følgende Begivenheder bevirkede, at Kommissionen omsider blev opløst uden at have naaet noget Resultat. Ved kgl. Dekret af 24. December 1925 bemyndigedes den fascistiske Regering til at udarbejde et nyt Udkast. Justitsminister *Rocco*, der ogsaa er Skaberen af Italiens nye Straffelov, valgte en ny Fremgangsmaade. Han undlod at nedsætte en af de sædvanlige Kommissioner, men udarbej-

^{*)} Se Aargang 1931 p. 215 f. f.

dede først selv et Udkast, som derefter blev forelagt samtlige Landets Domstole, Universiteternes juridiske Fakulteter, Advokat-Organisationerne og en Del andre Institutioner og Myndigheder til Erklæring. Derefter blev hele dette Materiale sammenarbejdet til et Lovforslag, der hurtigt blev behandlet i et Parlaments-Udvalg og derefter vedtaget, hvorefter Loven — som før nævnt — traadte i Kraft den 1. Juli 1931.

II.

Lovens Motiver er overordentlig fyldige, saaledes som det efterhaanden er blevet Skik ved den senere Tids italienske Lovgivning, og som det sømmer sig Retsvidenskabens klassiske Land. Reformens Kardinalpunkter er følgende: Gennemførelse af den størst mulige Hurtighed i Sagernes Behandling, saavidt dette er foreneligt med Retfærdighedens Krav. Afskaffelse af alle Overflødigheder. Bekæmpelse af alt, hvad der kan tjene til Grundlag for golde og spidsfindige Fortolkningskunster, saavel som Bekæmpelse af disse selv. Forhindring af Proceduræns Degeneration i Retning af akademiske eller teatralske Diskussioner. Styrkelse af Forsvarets Stilling og Effektivitet. Undertrykkelse af alle Proces-Kneb og Udflugter. Forhindring af grundløse Kæremaal og Anker. Hævdelse af Domstolenes Autoritet. Fuldkommen Gennemførelse af Adskillelsen mellem den dømmende og den anklagende Myndighed. Og endelig Bestræbelser for, at den materielle Retfærdighed til enhver Tid faar Overvægten over den blot formelle*).

*) »Ottenero la massima speditezza nei procedimenti, compatibilmente con le esigenze della giustizia; eliminare tutte le superfluità; combattere le cause e le manifestazioni della cavillosità; impedire la degenerazione accademica o teatrale delle discussioni; accrescere il prestigio e la serietà della difesa; reprimere le frodi e le temerarietà processuali; impedire le impugnazioni infondate; elevare l'autorità del giudice; restituire al pubblico ministero le funzioni che gli sono proprie; far sì che la giustizia sostanziale abbia sempre sopravvento sulla giustizia meramente formale.«

I den nye Lov om Strafferetsplejen gennemføres de nu næsten overalt anerkendte Principer om Offentlighed, Mundtlighed, Umiddelbarhed og Bevisbedømmelsens Frihed. Dog gives der i noget højere Grad end herhjemme Adgang til at støtte sig til skriftligt Materiale, saasom attesterede Erklæringer, Rapporter fra Politiembedsmænd og lignende, i Tilfælde af de paagældende Personers Forfald. Reglerne for Dommernes Afhøring af Sigtede og Vidner er overensstemmende med den danske Lovgivnings nuværende Regler. En særdeles tiltalende Bestemmelse, der desværre mangler i den danske Retsplejelov, er Adgangen til summarisk Behandling af visse særlig klare Sager, idet den italienske Retsplejelovs Bestemmelser i saa Henseende er langt videregaaende end den danskes. Saaledes kan Personer, der er grebet paa fersk Gerning, øjeblikkelig fremstilles for Retten og straks faa deres Sag afgjort. (Lovens 3. Kapitel §§ 502—505). Bestemmelsen omfatter, selvfølgelig, ikke Forbrydelser af saa alvorlig Art, at de hører ind under Meddomsmands-Retterne.

I Lighed med, hvad der finder Sted i Tyskland og Frankrig, udføres Forundersøgelserarbejdet i det største Antal Sager af særlige Undersøgelserdommere (*Giudici Istruttori*).

III.

Den betydningsfuldeste Reform i den italienske Strafferetspleje er Afskaffelsen af Nævninger. Lovens Motiver afgiver her en baade historisk og polemisk overordentlig interessant Lektüre.

Nævninger holdt, i hvert Fald i Principet, deres Indtog i Italien saa langt tilbage som i 1797 i den under Frankrigs Auspicier oprettede »Cisalpinske Republik«; men paa Grund af forskellige politiske Forhold kom Loven om Indførelsen af Nævninger ikke til at træde i Kraft. I 1848 indførtes i Piemont Nævninger i Sager angaaende Presseforseelser. Ved en Lov af 1859 udvidedes Nævningernes Omraade til politiske Forbrydelser og særlige grove almindelige Forbry-

dels. Ved den foroven anførte Strafferetsplejelov af 1913 bevarede Nævninge-Systemet og har fungeret efter de i denne Lov gældende Bestemmelser, indtil de ophørte med at virke fra den 1. Juli 1931.

I sine Motiver, der er affattet af ham selv personlig, polemiserer Justitsminister *Rocco* imod Nævningeretterne, set fra et fascistisk Synspunkt. Indførelsen af disse, bemærker han, var en Anvendelse i Retslivet af Principet om Folke-Suveræniteten, idet Nævningeretternes oprindelige historiske Bestemmelse var at hævde Folkets Retsopfattelse overfor Kongens efter samme Retningslinier, der skabte Parlamentarismen overfor Kongemagten; men efterhaanden som den demokratisk-individualistiske Aandsretning, baseret paa den franske Revolutions Principer, har vundet Indpas, har der fundet en gradvis Degeneration Sted af Nævningeretterne med en for Retsplejens Sikkerhed truende blødaglig Overbærenhed med de Tiltalte. Den fascistiske Regering har derfor anset det for en bydende Nødvendighed at gennemføre en grundig Reform af Nævninge-Institutionen, der — for at citere Justitsminister *Rocco* ordret — »i Italien i endnu højere Grad end i andre Lande har tabt enhver Prestige i det offentlige Omdømme ved sine talrige Fejlgreb og ikke sjældne forargelige Afgørelser«. (*che in Italia, piu ancora che negli altri paesi, per gli errori frequentissimi e i non infrequenti scandali, aveva perduto ogni prestigio di fronte alla pubblica opinione.*)

Denne skarpe, ja næsten tilintetgørende Kritik, er dog ikke ensbetydende med en Fornægtelse af Fordelen ved, at Lægmands-Elementet deltager i Behandlingen af Straffesager af alvorligere Art. Det er ikke den fascistiske Lovgivnings Hensigt at bekæmpe den Idé, der ligger til Grund for det her anførte Princip, og Motiverne udtaler udtrykkeligt, at Principet om Lægmands Deltagelse i Straffesager's retslige Behandling hviler paa et sundt og retfærdigt Grundlag, idet selve Straffedommen derved i langt mere udpræget

Grad bliver en Genspejling af Folkets Retssans. Derimod gælder det om at bringe Principet i dettes praktiske Gennemførelse ind under saadanne Former, at man derved kan opnaa de størst mulige Førdele mod et Minimum af Skade.

Løsningen paa dette Problem har Justitminister *Rocco* fundet i Indførelsen af Meddomsmænd (Assessori). Læge Meddomsmænd er i og for sig ingen ny og hidtil ukendt Institution i den italienske Retspleje, men har historisk Hævd, idet den under forskellige Former har været kendt allerede saa langt tilbage som under Slutningen af den romerske Kejsertid; og senere gennemførtes et noget lignende System »Lo Scabinato« (noget svarende til den tyske »Schöffengericht«) under Karl den Stores Styre. Senere i Historiens Løb, hvor Italien var spredt i en Række smaa, gensidig uafhængige Stater, fandtes ogsaa lignende Institutioner i forskellige af disse Samfund.

I sine Motiver udtaler Justitsminister *Rocco*, at Formaålet med Indførelsen af Meddomsmænds-Systemet og derved Indførelsen af Domstole, hvor det juridiske Element og Lægmands-Elementet arbejder Side om Side, er at opnaa den rette Sammenblanding og Sammensmeltning af den juridisk uddannede Embedsmænds Lovkyndighed med Lægmandenes praktiske Livserfaring og Folkets Retsopfattelse. I den moderne Retspleje drejer det sig ikke mere om at søge gennemført en blot juridisk Afgørelse, men tillige en psykologisk og etisk, der er baseret paa en grundig Vurdering af saavel Forbrydelsen som den Tiltaltes Individualitet, udmaalt baade fra en juridisk Betragtning og fra den i Folket boende Retsopfattelse. Meddomsmændene vil ikke som Nævningerne være frigjorte for ethvert saavel materielt som formelt Baand af den Art, der ellers kun har bundet de juridiske Dommere, og Lægmandene vil ikke længere kunne frigøre sig for deres Del af Ansvarret eller for at begrunde deres Afgørelser, idet de nemlig ikke blot skal deltage i Afgørelsen med Hensyn til Bevisets Stilling, men ogsaa i selve Strafudmaalingen; og i Motiverne afskydes

paany en Pil imod Nævningeinstitutionens tidligere Repræsentanter i Form af en Bemærkning om, at Nævningeretterne har mistet deres Anseelse, ikke fordi Principet om Folkets Deltagelse i Retsplejen i sig selv har lidt Skaar, men fordi Nævningeinstitutionen i sin Udformning har været fejlagtig og været baseret paa den misforstaaede Idé om Folkets Suverænitet med Tilsidesættelse af Statsorganismens Krav.

Med Hensyn til selve Meddomsmands-Institutionen kan bemærkes, at denne efter Loven udøves ved de saakaldte »Corti d'Assisi«, hvilket ogsaa var Benævnelsen paa de Retter, gennem hvilke Nævningerne udøvede deres Functioner. Saadanne Retter findes i forskelligt Antal indenfor enhver italiensk Landsretskreds, idet »il Corte d'Appello« i saa Henseende nærmest svarer til vor Landsret. Det juridiske Element repræsenteres af to juridisk uddannede Dommere, Lægmandselementet af fem »Assessori«. Udnævnelsen til Meddomsmand foregaar efter meget omhyggeligt udarbejdede Regler, der er typiske for det moderne fascistiske Styre. Motiverne siger med rene og utvetydige Ord, at Lægmandselementet ikke skal være repræsenteret gennem et tilfældigt »Hulter til Bulter«-Udvalg, hvor man i misforstaaet Respekt for Nutidens demagogiske Krav lader intelligente og uintelligente, kultiverede og ukultiverede, hæderlige og maaske mindre hæderlige Personer sidde Side om Side. Det maa kræves, at de Mænd, der ved Rettens Pleje repræsenterer den offentlige Retsbevidsthed, er i Besiddelse af en saadan Intelligens og Kultur og en saadan social Stilling, at de vil være fuldt ud i Stand til at tage Standpunkt til de Problemer, som de stilles overfor. Til Meddomsmænd kan iflg. Loven kun udnævnes Personer, der foruden selvfølgelig at være italienske Borgere og i Besiddelse af alle borgerlige og politiske Rettigheder, tillige ikke er under 30 Aar og ikke over 65 Aar og af anerkendt god Vandel. Som et for det nugældende italienske politiske Styre særligt gældende Træk kan det her anføres, at der

ogsaa kræves en uplettet politisk Vandel. Endvidere skal Meddomsmændene være Medlemmer af det fascistiske Storraad, af Senatet, Deputeretkammeret, Korporationsraadet, af det italienske Akademi eller en Række andre anerkendte Akademier og Institutioner. Valgbare til Hvervet som Meddomsmænd er endvidere Borgmestre, Forstandere for Skoler og Universiteter, særlig anerkendte Forfattere af litterære eller videnskabelige Værker, Udøvere af de saakaldte liberale Professioner, Medlemmer af den højere Embedsstand samt Embedsmændene indenfor de mange forskellige fascistiske Syndikater og lignende Institutioner.

Dommere, Politiembedsmænd og Medlemmer af Sagfører-samfundet kan ikke være Meddomsmænd. Ej heller kan Kvinder blive Meddomsmænd. Uden at være sagt med de rene Ord fremgaar dette dog indirekte af selve Lovens Bestemmelser. En fremstaaende Embedsmand, med hvem jeg drøftede Spørgsmaalet, fortalte mig, at man mener, at Kvinderne er uegnede til dette Hverv paa Grund af deres subjektive Indstilling og Mangel paa Logik.

Meddomsmændene udnævnes paa 2 Aar, og Hvervet er et tvunget borgerligt Ombud. De lønnes med Dagpenge og Godtgørelse af alle Rejseudgifter.

IV.

De forskellige Arter italienske Domstole er herefter følgende:

1) Corti d'Assisi (altsaa Meddomsmands-Retter). Disse afgør Sager, hvor den i Loven fastsatte Straf er Dødsstraf, Tugthus (der i Italien er ensbetydende med livsvarigt Straf-arbejde) eller Forbedringshusarbejde af de højere Grader.

Tager man herefter de rent juridiske Domstole i opadstigende Rangforordning, har man:

2) La Corte del Pretore. Ved disse Retter, der i nogen Grad svarer til de Domstole, der i Frankrig ledes af en »Juge de Paix«, afgøres Sager, hvor Loven ikke

foreskriver en Straf udover Frihedsberøvelse i højst 3 Aar eller en Bøde paa ikke over 10.000 Lire.

3) Il Tribunale. Under disse Domstole hører de Sager, der ikke falder ind under de to foran nævnte Domstoles Kompetence.

4) La Corte d'Appello. Af Appeldomstole findes der en Række spredt over hele Landet, og i den italienske Retspleje spiller de rent »geografisk« set en tilsvarende Rolle som vore Landsretter med de til disse hørende »Kredse«.

5) La Corte di Cassazione. Kassationsrettens Afgørelse vedrører kun det formelle og aldrig Dommens materielle Indhold. Institutionens Opgave er udelukkende at vaage over den italienske Retsplejes formelle Ensartethed. *)

Endelig maa nævnes en særlig Domstol, der er et typisk Udtryk for de øjeblikkelige politiske Forhold i Italien, nemlig:

6) Il Tribunale speciale per la difesa dello Stato. Denne Domstol, hvis danske Benævnelse nærmest vilde være »Den særlige Domstol til Statens Forsvar«, blev oprettet ved Lov af 25. November 1926 med en Funktionstid paa 5 Aar, saaledes at den normalt skulde være ophørt 25. November 1931. Domstolen blev oprettet paa et Tidspunkt, hvor det fascistiske Styre følte sig særlig truet gennem forskellige Attentater, ikke mindst fra i Udlandet bosiddende Emigranter. De forskellige Særlove vedrørende Forbrydelser mod Staten blev imidlertid optaget i den nye Straffelov, der traadte i Kraft 1. Juli 1931, saaledes at der i og for

*) Et ganske interessant og instruktivt Exempel paa Kassationsrettens Virksomhed kan her anføres: I den italienske nordafrikanske Koloni Cyrenaica myrdede tre Beduiner et kvindeligt Medlem af deres Slamme, fordi hun efter deres Opfattelse havde vanæret ikke blot sig selv, men hele Slægten ved først at bedrage sin Ægtemand med en anden og derefter nedsætte sig som Glædespige i Bengasi. De blev alle tre idømt Tugthusstraf (i Italien altid paa Livstid). Kassationsretten omstødte Dommen og hjemviste Sagen til fornyet Behandling ved Tribunalet, fordi der ikke var taget det sædvanlige Hensyn til de Indfødtes særlige Mentalitet, Æresopfattelse og Livsvaner.

sig fremtidig intet var til Hinde for at lade selv de alvorligste politiske Forbrydelser behandle ved de ordinære Domstole. Den italienske Regering har dog af forskellige Aarsager, deriblandt Hensynet til den særlige Energi og Hurtighed, hvormed Forbrydelser imod en Stats Sikkerhed bør behandles, besluttet sig til at forlænge den særlige Domstols Funktionstid med endnu 5 Aar indtil 31. December 1936. »Il Tribunale speciale per la difesa dello Stato« adskiller sig fra Landets øvrige Domstole ved udelukkende at være sammensat af Militærpersoner, men — bortset fra bestemte Tilfælde, hvor det er nødvendigt, at Sagen behandles for lukkede Døre — holder Domstolen sine Retsmøder offentlig.

Det er naturligvis vanskeligt at udtale en Bedømmelse af en ny Retsplejes Effektivitet, dens Fordele eller dens Mangler, naar den kun har virket i et Aar. Det Indtryk, som Forfatteren af disse Linier fik under et Studieophold i Italien nogen Tid efter Lovens Ikrafttræden, var imidlertid dette, at den italienske Retspleje under de nye Forhold arbejder roligt og sikkert, og det er i hvert Fald givet, at de nye Procedure-Regler havde overordentlig mange Tilhængere, ikke blot indenfor Juristernes Kreds, men ogsaa i almindelige borgerlige Kredse. Ikke mindst Indførelsen af Meddomsmænd i Stedet for Nævninger syntes at vække særlig Tilfredshed, idet de mange altfor dramatiske Effekter og spekulationsmæssige Appeller til Nævningernes Følelser snarere end til deres Forstand og rolige Overlæg mere og mere er faldet mange for Brystet, — iøvrigt vist ikke blot i Italien, men ogsaa i flere andre europæiske Lande, hvor Nævningssystemet har blomstret gennem mange Aar. I og for sig er det vel ogsaa en naturlig Tanke at vælge Læggerne saavidt som muligt blandt Befolkningens intelligente og kultiverede Lag.

Jeg vil gerne til Slut bemærke, at jeg er megen Tak

skyldig til Præsidenten for Kassationsretten, *Senator Mariano D'Amelio*, der med sjælden Elskværdighed ofrede en Del af sin kostbare Tid paa at hjælpe mig med det ikke altid helt lette Arbejde, som det er at trænge ind i et fremmed Lands Retsvæsen. Baade han og Justitsminister Rocco hører begge til de ivrigste Forkæmpere for den videst mulige Gennemførelse af internationale Fællesregler paa Straffelovgivningens Omraade. Paa en Række vigtige Punkter betyder saavel den nye italienske Straffelov som den nye Strafferetsplejelov et betydningsfuldt Skridt i denne Retning.
